

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

Г-Н Р. MENGOTZI

представено на 13 декември 2012 година¹

Дело C-619/11

Patricia Dumont de Chassart

срещу

Office national d'allocations familiales pour travailleurs salariés (ONAFTS)

(Преюдициално запитване, отправено от Tribunal du travail de Bruxelles (Белгия))

„Социална сигурност — Регламент (ЕИО) № 1408/71 — Член 79 — Обезщетения в полза на сираци на заети лица, подчинени на законодателството на няколко държави членки, за сметка на държавата членка по пребиваване на сирака — Невземане под внимание на завършени в друга държава членка осигурителни периоди от съпруг на починалия — Липса на отчитане — Неравно третиране“

1. Преюдициалният въпрос, поставен в настоящото производство от Tribunal du travail de Bruxelles, запитваща юрисдикция, се отнася до член 79, параграф 1 от Регламент (ЕИО) № 1408/71² (наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“), и по-специално до съдържащото се в член 79, буква а) препращане към член 72 от същия регламент. Посочените разпоредби са цялостно изменени с Регламент (ЕО) № 883/2004³, който отменя и заменя Регламент № 1408/71, считано от 1 май 2010 г. Новите разпоредби обаче са неотнормисими към настоящото дело.

2. В главното производство запитващата юрисдикция е сезирана с жалбата на г-жа Dumont de Chassart срещу решение на белгийската каса за семейни помощи за заети лица (*Office national d'allocations familiales pour travailleurs salariés*) [Национален институт за семейни добавки за заети лица], наричана по-нататък „ONAFTS“, с което е отхвърлена молбата на жалбоподателката за отпускане на семейни обезщетения за сираци. При тези условия от Съда се иска по същество да изясни дали разпоредбите на Регламент № 1408/71, определящи националната правна уредба, приложима към отпускането на семейни обезщетения за „сирак на починало заето или самостоятелно заето лице“, изключват прилагането на принципа на

1 — Език на оригиналния текст: италиански.

2 — Регламент на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността (ОВ L 149, стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 26 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31) в изменената и актуализирана редакция, въведена с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 година (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35), изменен с Регламент № 592/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. (ОВ L 177, стр. 1). Посоченото тук заглавие на Регламента е заглавието от консолидираната версия.

3 — Регламент на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 166, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 82, поправка в ОВ L 33, 7.2.2008 г., стр. 12) отменя и заменя Регламент № 1408/71, считано от 1 май 2010 г. — датата на влизане в сила на Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 284, 2009 г., стр. 1).

сумиране, като се вземат под внимание завършените от преживелия родител, заето лице, осигурителни периоди в друга държава членка, ако, както в настоящия случай, националното право позволява отчитането на завършените от него осигурителни периоди като основание на молбата за отпускане на семейни обезщетения за сираци.

3. Интересът към настоящото дело се дължи на факта, че за разлика от голяма част от споровете, с които Съдът е бил сезиран в тази област, то не се отнася до въпроса за кумулирането на обезщетения, дължими едновременно в различни държави членки⁴, а се отнася по-скоро до взаимодействието между разпоредбите на Регламент № 1408/71 и приложимото национално право.

I – Правна уредба

A– Право на Съюза

4. Член 72 от Регламент № 1408/71 е включен в дял III, глава 7 със заглавие „Семейни обезщетения“. Този член е озаглавен „Сумиране на осигурителни периоди, периоди на трудова или самостоятелна трудова заетост“ и предвижда:

„Когато съгласно законодателството на държава членка придобиването на право на обезщетения зависи от завършването на осигурителни периоди или периоди на трудова или самостоятелна трудова заетост, компетентната институция на тази държава за целта взема под внимание, доколкото е необходимо, завършените осигурителни периоди или периоди на трудова или самостоятелна трудова заетост във всяка друга държава членка като завършени съгласно прилаганото от нея законодателство“.

5. Членове 78 и 79 от същия регламент се съдържат в дял III, глава 8 със заглавие „Обезщетения за деца на издръжка на пенсионери и обезщетения за сираци“.

6. Член 78 от Регламент № 1408/71, озаглавен „Сираци“ гласи:

„1. Терминът „обезщетения“ по смисъла на този член означава семейни помощи и, където е целесъобразно, допълнителни или специални помощи за сираци.

2. Обезщетенията за сираци се отпускат в съответствие със следните правила, независимо от държавата членка, на чиято територия пребивава сиракът или физическото или юридическото лице, което действително го издържа:

[...]

б) за сирака на починало заето или самостоятелно заето лице, което е било подчинено на законодателството на няколко държави членки:

i) в съответствие със законодателството на държавата членка, на чиято територия пребивава сиракът, при условие че съгласно законодателството на тази държава се придобива право на едно от обезщетенията, посочени в параграф 1, като по целесъобразност се вземат предвид разпоредбите на член 79, параграф 1, буква а);

⁴ — Вж., само като пример, Решение от 12 юни 1980 г. по дело Laterza (733/79, Recueil, стр. 1915), Решение от 24 ноември 1983 г. по дело D'Amario (320/82, Recueil, стр. 3811), Решение от 27 февруари 1997 г. по дело Bastos Moriana и др. (C-59/95, Recueil, стр. I-1071), Решение от 24 септември 2002 г. по дело Martínez Domínguez и др. (C-471/99, Recueil, стр. I-7835), както и Решение от 20 октомври 2011 г. по дело Perez García и др. (C-225/10, Сборник, стр. I-10111).

[...]“.

7. Член 79 от Регламент № 1408/71, озаглавен „Общи разпоредби за обезщетенията за деца на издръжка на пенсионери и за обезщетенията за сираци“, предвижда следното:

„1. Обезщетенията по смисъла на членове [...], 78 [...] се предоставят в съответствие с определеното чрез прилагане на разпоредбите на тези членове законодателство, от и за сметка на институцията, която отговаря за прилагането на това законодателство, все едно че [...] починалото лице е било подчинено само на законодателството на компетентната държава членка.

Въпреки това:

а) ако това законодателство предвижда, че придобиването, запазването или възстановяването на правото на обезщетения зависи от продължителността на осигурителните периоди, периодите на трудова заетост, самостоятелна трудова заетост или пребиваване, тази продължителност се определя, като по целесъобразност се вземат под внимание разпоредбите на [...] член 72 [...].

[...]“.

Б– *Национално право*

8. Член 56а, параграф 1 от Законите относно семейните помощи за заети лица, консолидирани на 19 декември 1939 г. (наричани по-нататък „консолидираните закони“), предвижда по същество, че право на семейни обезщетения за сираци има сиракът, чийто починал или преживял родител е отговарял, в рамките на последните дванадесет месеца преди смъртта, на условията за получаване на поне шест (базови) месечни помощи, определени като еднократни суми, на основание на същите консолидирани закони.

II – Фактите, националното производство и преюдициалният въпрос

9. Жалбоподателката в главното производство, г-жа Dumont de Chassart, е белгийска гражданка, вдовица на г-н Descampe, също с белгийско гражданство. Двамата имат дете, Diego Descampe, също белгийски гражданин, родено във Франция през 2000 г.

10. В продължение на няколко години семейството пребивава във Франция, където и двамата родители упражняват трудова дейност. От преписката личи по-специално че г-жа Dumont de Chassart е упражнявала трудова заетост във Франция като психолог в сдружение, посветено на децата, от 28 септември 1993 г. до 31 август 2008 г. Г-н Descampe обаче е упражнявал трудова заетост както в Белгия (в периодите от 1968 г. до 1976 г. и от 1987 г. до 1998 г.), така и във Франция — до 2002 г. Въпреки това от 2002 г. до датата на смъртта си, 25 април 2008 г., той не е упражнявал трудова дейност и е живял във Франция в положение на „предпенциониране“, без да получава никакъв доход или обезщетение.

11. На 31 август 2008 г., т.е. няколко месеца след смъртта на г-н Descampe, г-жа Dumont de Chassart и детето ѝ се преместват в Белгия, където госпожата, след като работи около месец, се оказва в положение на безработна.

12. На 13 октомври 2008 г. г-жа Dumont de Chassart подава в ONAFTS молба за отпускане на семейни обезщетения за сираци.

13. Въпреки че ѝ отпуска с обратна сила семейни помощи, както и добавка за семейства с един родител — съответно на 9 март 2009 г. и на 6 април 2009 г. — с решение от 20 октомври 2009 г. обаче ONAFTS отказва на г-жа Dumont de Chassart отпускането на семейни обезщетения за сираци. ONAFTS мотивира това решение с обстоятелството, че починалият баща не е отговарял в рамките на последните дванадесет месеца преди смъртта на условията за получаване на поне шест месечни помощи, определени като еднократни суми съгласно изискването на член 56а от консолидираните закони.

14. На 4 февруари 2010 г. г-жа Dumont de Chassart подава пред запитващата юрисдикция жалба, в която оспорва отказа, като изтъква, че ONAFTS е следвало да ѝ отпусне обезщетенията за сираци, отчитайки осигурителните периоди, завършени от нея във Франция преди смъртта на съпруга ѝ.

15. Запитващата юрисдикция посочва, че съгласно член 78, параграф 2, буква б), подточка i) от Регламент № 1408/71 е приложимо правото на държавата членка по пребиваване на детето сирак и следователно, считано от 1 септември 2008 г., към положението на г-жа Dumont de Chassart се прилага белгийското право. Посочената юрисдикция отбелязва, че съгласно член 56а от консолидираните закони както положението на починалия родител, така и това на преживелия родител могат да бъдат изведени като основание на молбата за семейни обезщетения за сираци. В настоящия случай обаче тази молба не би могла да се основава на положението на починалия родител, тъй като в рамките на последните дванадесет месеца преди смъртта той не е отговарял на условията, предвидени в член 56а от консолидираните закони. Положението на г-жа Dumont de Chassart обаче би могло да послужи като основание на молбата ѝ само ако осъществените във Франция периоди на заетост могат да бъдат приравнени с периоди на заетост, осъществени в Белгия. Това е възможно, ако към положението на жалбоподателката се приложи член 72 от Регламент № 1408/71, който предвижда сумиране на осигурителни периоди и периоди на трудова заетост.

16. Въпреки това според запитващата юрисдикция в настоящия случай е изключено към положението на г-жа Dumont de Chassart да се приложи член 72 от Регламент № 1408/71, тъй като, видно от решението на ONAFTS, член 79, параграф 1 от същия регламент препраща към този член, като се позовава обаче единствено на починалия родител, заето лице. Логиката на ограничаването на препращането до починалия родител се крие в обстоятелството, че правопораждащият факт на семейните обезщетения за детето сирак е смъртта на родителя. От това следва, че приложното поле по отношение на лицата на член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 и следователно на препращането, което посоченият член прави към член 72 от същия регламент, е по-ограничено от препращането на член 56а от консолидираните закони, което обаче се отнася до положението и на двамата родители. Това в случая изключва вземането под внимание на положението на преживелия родител, заето лице.

17. Следователно запитващата юрисдикция се пита дали положението, произтичащо от взаимодействието между член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 и член 56а от консолидираните закони, не води до нарушение на принципите на равно третиране и недопускане на дискриминация. Посочената юрисдикция има по-конкретно съмнения относно разграничението между децата сираци, чиито родители изобщо не са напускали територията на Белгия, за да упражняват професионална дейност в Съюза, и децата сираци, чиито родители, граждани на Европейския съюз, са пребивавали в друга държава членка, където в рамките на релевантния с оглед на белгийското законодателство период преживелият родител е работил, докато починалият родител не е упражнявал трудова дейност. Действително в първия случай преживелият родител, който е работил в Белгия през разглеждания период, би могъл да релевира, освен осигурителните периоди на починалия родител, и своите осигурителни периоди, завършени в Белгия, докато във втория случай така тълкуваният метод на сумиране на осигурителните периоди не би позволил на преживелия родител да „внесе“ в Белгия своите осигурителни периоди, завършени в друга държава членка.

18. При тези обстоятелства запитващата юрисдикция решава да спре главното производство и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Нарушава ли член 79, параграф 1 от Регламент [...] № 1408/71 [...], основните принципи на равенство и недопускане на дискриминация, закрепени по-специално в член 14 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., евентуално във връзка с членове [20 ДФЕС, член 45 ДФЕС и/или член 49 ДФЕС] [...], когато се тълкува в смисъл, че предоставя възможност правилата за приравняването на осигурителни периоди, периоди на трудова и на самостоятелна трудова заетост, предвидени в член 72 от Регламент [...] № 1408/71 [...], да се прилагат само по отношение на починалия родител, поради което член 56а, параграф 1 от консолидираните [...] закони изключва по отношение на преживелия родител, независимо от неговото гражданство, стига да е гражданин на държава членка или да попада под действието по отношение на лицата на Регламент [...] № 1408/71 [...], възможността да докаже, че отговаря на условието, съгласно което в качеството си на титуляр по смисъла на член 51, параграф 3, точка 1 от консолидираните [...] закони е отговарял в рамките на последните дванадесет месеца преди смъртта на условията за получаване на шест месечни помощи, определени като еднократни суми, докато преживелият родител, независимо дали е белгийски гражданин или гражданин на друга държава — членка на Европейския съюз, който е работел единствено в Белгия в рамките на 12-месечния период по член 56а, параграф 1 от консолидираните [...] закони, евентуално поради това че изобщо не е напуснал територията на Белгия, би имал право да приведе доказателства в този смисъл“.

III – Производството пред Съда

19. Актът за преюдициално запитване постъпва в секретариата на Съда на 30 ноември 2011 г. Писмени становища представят г-жа Dumont de Chassart, белгийското правителство, Съветът и Европейската комисия.

20. В съдебното заседание, проведено на 7 ноември 2012 г., участват г-жа Dumont de Chassart, белгийското правителство, Съветът и Комисията.

IV – Правен анализ

21. С преюдициалния си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 нарушава принципите на равно третиране и недопускане на дискриминация, доколкото — при обстоятелства като разглежданите в главното производство, — допускайки прилагането на правилата за приравняване на осигурителни периоди, периоди на трудова и на самостоятелна трудова заетост, предвидени в член 72 от Регламент № 1408/71, само по отношение на починалия родител, заето лице, не позволява отчитането на тези периоди за преживелия родител, заето лице, който е работил в друга държава — членка на Европейския съюз, с цел предоставяне на обезщетения за сираци, въпреки че националната правна уредба позволява да се вземе под внимание положението на последния като основание на молбата за предоставяне на тези обезщетения.

22. Преди да анализирам поставения от запитващата юрисдикция въпрос, следва да се отговори на встъпителния довод, посочен от белгийското правителство относно приложимостта на Регламент № 1408/71 към настоящото дело.

А– По приложимостта на Регламент № 1408/71

23. Действително като встъпителна бележка белгийското правителство изтъква, че тъй като г-н Descamre е преустановил всякаква трудова дейност през април 2002 г. и следователно към момента на смъртта си, т.е. през април 2008 г., не е членувал в никаква схема за социална сигурност, към момента на смъртта той вече не можел да бъде квалифициран като заето или самостоятелно заето лице съгласно член 1, буква а) от Регламент № 1408/71. Следователно неговите правоприменици не могли да се възползват от предоставените от посочения регламент права.

24. В това отношение обаче не мога да не отбележа, че член 2, параграф 1 от Регламент № 1408/71, който урежда приложното поле на последния по отношение на лицата, предвижда, че „[н]астоящият регламент се прилага за заети лица, самостоятелно заети лица и студенти, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки и, които са граждани на държава членка [...], както и към членовете на техните семейства и преживелите ги лица“⁵.

25. В настоящия случай не се оспорва, че г-н Descamre е гражданин на държава членка, Белгия, и тъй като е упражнявал дейност като заето лице във Франция и в Белгия, той е бил подчинен на законодателството на няколко държави членки. Не се оспорва също, че както детето сирак, така и съпругата са членове на неговото семейство и преживели лица по смисъла на Регламент № 1408/71.

26. Според мен при тези обстоятелства е несъмнено, че Регламент № 1408/71 е приложим към случая по главното производство.

27. Относно приложимостта на Регламент № 1408/71 от съображения за изчерпателност може да се отбележи още че посоченият регламент е приложим и *ratione temporis*, тъй като молбата на г-жа Dumont de Chassart е подадена през октомври 2008 г., т.е. преди влизането в сила на новия Регламент № 883/2004, който, както вече бе посочено, отменя и заменя Регламент № 1408/71, считано от 1 май 2010 г.⁶

Б– По преюдициалния въпрос

28. Преминавайки към анализ по съществото на преюдициалния въпрос, поставен на Съда от запитващата юрисдикция, най-напред следва да се посочи, че всъщност това е въпрос за валидността на член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 с оглед на принципите на равно третиране и недопускане на дискриминация. Все пак не може да бъде подмината констатацията, че поставеният от запитващата юрисдикция въпрос за валидността се основава на конкретното тълкуване на член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71, а именно посоченото в предходната точка 16 стеснително тълкуване, което ONAFT е приложила и което изглежда запитващата юрисдикция е потвърдила. Съгласно това тълкуване, тъй като препращането към член 72 от Регламент № 1408/71, съдържащо се в член 79, параграф 1, буква а) от същия регламент, е ограничено до положението на починалия родител, заето лице, сумирането на осигурителните периоди, завършени от преживелия родител, заето лице, е изключено по същество, дори ако националната правна уредба позволява да се вземат под внимание завършените от последния осигурителни периоди като основание на молбата за семейни обезщетения за сираци.

⁵ — Курсивът е мой. Текстът на тази разпоредба беше разширен с Регламент (ЕО) № 307/99 на Съвета от 8 февруари 1999 година за изменение на Регламенти (ЕИО) № 1408/71 и Регламент (ЕИО) 574/72, определящ процедурата за прилагане на Регламент (ЕИО) № 1408/71, с цел да разшири приложението им и за студенти (ОВ L 38, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., гл.5, том 5, стр. 103), като се добавят думите „за студенти“ в първата част на изречението на разпоредбата.

⁶ — Вж. точка 1 и бележка под линия 3 по-горе.

29. При това положение, за да бъде полезен с отговора си на поставения от запитващата юрисдикция въпрос, най-напред ще разгледам постоянната съдебна практика относно специфичните цели на Регламент № 1408/71. Всъщност Съдът многократно е потвърдил, че Регламент № 1408/71 не създава обща схема за социална сигурност, а запазва съществуването на отделни национални схеми и цели единствено да осигури координирането им⁷. Действително създадената с Регламент № 1408/71 система е само система за координиране, която урежда по-специално определянето на националното законодателство или националните законодателства, приложимо или приложими по отношение на заетите и самостоятелно заетите лица, които при различни обстоятелства упражняват правото си на свободно движение⁸.

30. Съгласно постоянната съдебна практика държавите членки са компетентни да определят условията за отпускане на социалноосигурителни обезщетения, стига приетите условия — дори да са по-строги — да не водят до явна или прикрита дискриминация между работниците на Съюза⁹. Освен това съгласно съдебната практика при определянето на посочените условия държавите членки са длъжни да спазват правото на Съюза, и по-специално целта, преследвана от Регламент № 1408/71, както и принципите, на които той се основава¹⁰.

31. В това отношение Съдът уточнява също, че както се изтъква във второ и четвърто съображение на Регламент № 1408/71, посоченият регламент има за предмет да гарантира свободното движение на заети лица и самостоятелно заети лица в Съюза, като при това се зачитат характеристиките, присъщи на националните законодателства в областта на социалната сигурност. За целта, както следва от пето, шесто и десето съображение от него, регламентът утвърждава принципа, че трябва да се осигури равно третиране на заетите лица при прилагането на различните национални законодателства и има за цел да гарантира възможно най-добре равното третиране на всички заети лица на територията на една държава членка, както и да не засяга неблагоприятно онези от тях, които упражняват правото си на свободно движение¹¹.

32. Принципите на равно третиране и недопускане на дискриминация, на които се позовава запитващата юрисдикция в преюдициалния си въпрос, следователно са основни принципи на Регламент № 1408/71.

33. Що се отнася по-специално до обезщетенията за сираци, предмет на спора в главното производство, те са уредени в Регламент № 1408/71, в членове 78 и 79, които се съдържат в дял III, глава 8.

34. По отношение на член 78 от Регламент № 1408/71 Съдът вече нееднократно е постановявал, че неговата цел е да определи държавата членка, чието законодателство урежда предоставянето на обезщетенията за сираци — обезщетения, които поначало в този случай се предоставят съгласно законодателството на тази единствена държава членка, в съответствие с прогласения в член 13, параграф 1 от Регламент № 1408/71 принцип на единство на приложимото право.

7 — Вж., наред с другото, Решение от 5 юли 1988 г. по дело Borowitz (21/87, Recueil, стр. 3715, точка 23), Решение от 3 април 2008 г. по дело Chuck (C-331/06, Сборник, стр. I-1957, точка 27), както и Решение от 21 юли 2011 г. по дело Stewart (C-503/09, Сборник, стр. I-6497, точки 75—77 и цитираната съдебна практика).

8 — Вж., наред с другото, Решение от 9 март 2006 г. по дело Piatkowski (C-493/04, Recueil, стр. I-2369, точка 20), Решение от 18 юли 2006 г. по дело Nikula (C-50/05, Recueil, стр. I-7029, точка 20), Решение от 3 април 2008 г. по дело Derouin (C-103/06, Сборник, стр. I-1853, точка 20), както и Решение от 3 март 2011 г. по дело Tomaszewska (C-440/09, Сборник, стр. I-1033, точка 25).

9 — Вж., наред с другото, Решение от 20 септември 1994 г. по дело Drake (C-12/93, Recueil, стр. I-4337, точка 27), Решение от 20 февруари 1997 г. по дело Martinez Losada и др. (C-88/95, C-102/95 и C-103/95, Recueil, стр. I-869, точка 43), Решение от 20 януари 2005 г. по дело Salgado Alonso (C-306/03, Recueil, стр. I-705, точка 27), както и Решение по дело Tomaszewska (посочено в предходната бележка под линия), точка 24.

10 — Вж. Решение по дело Tomaszewska (посочено в бележка под линия 8 по-горе), точка 27.

11 — Вж. точка 28 от Решение по дело Tomaszewska, точка 19 от Решение по дело Piatkowski и точка 20 от Решение по дело Derouin (посочени в бележка под линия 8 по-горе).

От член 78, параграф 2, буква б), подточка i) по-специално е видно, че когато починалото заето лице е било подчинено на законодателствата на няколко държави членки, обезщетенията, предмет на спора, се предоставят съгласно законодателството на държавата, на чиято територия пребивава сиракът на починалото заето лице¹².

35. Веднъж определена държавата членка, чието законодателство урежда предоставянето на обезщетенията за сираци, член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 предвижда, че тези обезщетения се предоставят от и за сметка на институцията, която отговаря за прилагането на това законодателство, все едно че починалото лице е било подчинено само на законодателството на компетентната държава членка. Следователно посочената разпоредба, от една страна, определя институцията, която следва да поеме обезщетенията за сираци, а от друга страна, се отнася до реда и условията за прилагане на законодателството на компетентната държава членка, което в съответствие със споменатия по-горе принцип на единство на приложимото право трябва да се прилага „все едно че“ починалото лице е било подчинено само на това законодателство. Тази разпоредба според мен е един вид гаранция за лицето, което, след като е упражнило правото си на свободно движение, се ползва от разпоредбите на Регламент № 1408/71. Тази гаранция има за цел да предотврати дискриминация спрямо него при конкретното прилагане на правото, определено въз основа на критерия за привръзка, предвиден в член 78 от Регламента.

36. Член 79, параграф 1, буква а) смекчава обаче съдържанието на принципа на прилагане на правото, определено „все едно че“ починалото лице е било подчинено само на това право, като предвижда, че ако националната правна уредба поставя придобиването, запазването или възстановяването на правото на обезщетения в зависимост от продължителността на осигурителните периоди, то следва по целесъобразност да се прилага предвиденият в член 72 от Регламент № 1408/71 принцип на сумиране на периодите, завършени в различни държави членки. Според мен тази разпоредба също е един вид гаранция за лицето, което, след като е упражнило правото си на свободно движение, се ползва от разпоредбите на Регламент № 1408/71. В действителност тя цели да се гарантира, че прилагането на националната правна уредба „все едно че“ починалото лице е било подчинено само на тази уредба не изключва прилагането на принципа на сумиране, прогласен от член 48, буква а) ДФЕС и приведен в изпълнение — доколкото това е от значение в случая — с член 72 от Регламент № 1408/71.

37. При тези обстоятелства запитващата юрисдикция — явно в съответствие с възприетата от ONAFTS позиция — приема, че обстоятелството, че член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 се отнася само до починалия родител, заето лице, води до изключване на възможността да се приложи съдържашото се в параграф 1, буква а) от този член препращане към член 72 от същия регламент, с цел да се позволи сумирането на осигурителните периоди, завършени от преживелия родител, заето лице, когато, както в главното производство, националната правна уредба позволява отчитане на положението на последния като основание на молбата за предоставяне на обезщетения за сираци.

38. Не споделям такова тълкуване на член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71.

39. В това отношение на първо място трябва да се отбележи, че от гореизложеното следва, че разпоредбите на Регламент № 1408/71 като цяло, и по-специално на член 79, параграф 1 от него, по никакъв начин не се отнасят до условията, които следва да бъдат изпълнени за предоставяне на обезщетения за сираци. Тези разпоредби, в съответствие с функциите на

12 — Вж., наред с другото, Решение по дело Bastos Moriana (точка 15), както и Решение по дело Martínez Domínguez (точка 23), посочени в бележка под линия 4 по-горе.

Регламент № 1408/71, изтъкнати в постоянната практика на Съда и посочени в предходните точки 29 и 31, предвиждат само съгласителни норми, целящи да се определи държавата членка, чиято правна уредба е приложима и чийто орган следва да поеме обезщетенията, както и да се конкретизират редът и условията за прилагане на въпросната правна уредба.

40. В изпълнение на цитираната в предходната точка 30 съдебна практика държавите членки обаче са компетентни да определят условията за отпускане на обезщетения за сираци.

41. Поради това считам, че от самото естество на разпоредбите на Регламент № 1408/71 като съгласителни норми следва, че те не могат да бъдат пречка за националните органи да вземат под внимание предвидените в националната правна уредба условия за предоставянето на обезщетения за сираци¹³.

42. На второ място следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика разпоредбите на Регламент № 1408/71 трябва да се тълкуват в светлината на член 48 ДФЕС, който има за цел да допринесе за установяването на възможно най-пълна свобода на движение на работниците мигранти¹⁴.

43. Във връзка с това в първо съображение от Регламент № 1408/71 се посочва, че разпоредбите за координиране на националните законодателства в областта на социалната сигурност, които включва този регламент, спадат към свободното движение на лицата и следва да допринасят за подобряване на техния жизнен стандарт и условия за трудова заетост¹⁵.

44. В този контекст Съдът приема, че би означавало едновременно да се излезе извън предмета на Регламент № 1408/71 и извън целите и обхвата на член 48 ДФЕС, ако Регламент № 1408/71 се тълкува в смисъл, че не допуска държава членка да осигури на работниците и на членовете на техните семейства по-широка социална защита от произтичащата от прилагането на този регламент¹⁶.

45. Действително правната уредба на Съюза в областта на координирането на националните законодателства относно социалната сигурност, с оглед именно на стоящите в основата ѝ цели, не може, освен при изрично предвидено изключение в съответствие с тези цели, да се прилага по начин, който да лишава работник мигрант или неговите правоприменници от правото на обезщетения, отпускани по силата единствено на законодателството на дадена държава членка¹⁷. Следователно в съответствие с утвърждаването на този принцип Съдът трайно се противопоставя на тълкуване на разпоредбите от Регламент № 1408/71, което може да доведе до загуба на свързани със социалното осигуряване предимства, гарантирани от законодателството на дадена държава членка¹⁸.

13 — Вж. по аналогия моето становище в точка 51 от заключението ми по дело Von Chamier-Glisczinski (Решение от 16 юли 2009 г., C-208/07, Сборник, стр. I-6095).

14 — Вж. накрая Решение от 12 юни 2012 г. по дело Hudzinski (C-611/10 и 612/10, точка 53 и цитираната съдебна практика). В този смисъл вж. също Решение от 9 ноември 2006 г. по дело Nemec (C-205/05, Recueil, стр. I-10745, точки 37 и 38) и Решение от 20 май 2008 г. по дело Bosmann (C-352/06, Сборник, стр. I-3827, точка 29).

15 — Вж. Решение по дело Bosmann (точка 30), както и Решение по дело Hudzinski (точка 54), посочени в предходната бележка под линия.

16 — Вж. Решение по дело Von Chamier-Glisczinski (посочено в бележка под линия 13), точка 56 и Решение по дело Hudzinski (посочено в бележка под линия 14), точка 55.

17 — Вж. Решение от 6 март 1979 г. по дело Rossi (100/78, Recueil, стр. 831, точка 14), Решение от 30 юни 2011 г. по дело da Silva Martins (C-388/09, Сборник, стр. I-5737, точка 75) и Решение по дело Hudzinski (посочено в бележка под линия 14), точка 56.

18 — Вж., наред с другото, Решение от 9 декември 1993 г. по дело Lepore и Scamuffa (C-45/92 и C-46/92, Recueil, стр. I-6497, точка 21), Решение от 4 октомври 1991 г. по дело Paraschi (C-349/87, Recueil, стр. I-4501, точка 22), Решение от 30 март 1993 г. по дело De Wit (C-282/91, Recueil, стр. I-1221, точки 16 и 17) и Решение от 5 октомври 1994 г. по дело Van Munster (C-165/91, Recueil, стр. I-4661, точка 27). Вж. също Решение от 9 октомври 1997 г. по дело Naranjo Arjona и др. (C-31/96-C-33/96, Recueil, стр. I-5501, точка 20), Решение от 17 декември 1998 г. по дело Grajera Rodríguez (C-153/97, Recueil, стр. I-8645, точка 17), както и Решение по дело Nemec (посочено в бележка под линия 14), точки 37 и 38.

46. В конкретния случай според мен е очевидно, че тълкуване на член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 като предложеното от ONAFTS и явно подкрепено от запитващата юрисдикция има за последица, че работник мигрант, който е упражнил правото си на свободно движение — като г-жа Dumont de Chassart, — губи правото си на социалноосигурителни обезщетения, предоставено от приложимото национално право. По аналогия със заявеното по друг повод¹⁹ и с утвърденото в цитираната в предходната точка 44 съдебна практика, такъв резултат не отговаря на духа на посочения регламент и на преследваните от координацията на националните законодателства в областта на социалната сигурност цели съгласно изискването на член 48 ДФЕС.

47. Освен това подобно тълкуване, макар да не предполага — както изтъква белгийското правителство в съдебното заседание — дискриминация на основание гражданство, доколкото правната уредба се прилага независимо от гражданството, все пак би означавало незаконна дискриминация между работниците, които са упражнили свободата на движение и работниците, които не са упражнили тази свобода.

48. На трето място, тълкуване на член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71, което не възпрепятства преживелия родител, заето лице, упражнил правото си на свободно движение, да се възползва от разпоредбите, предвиждащи сумирането на периодите на заетост, не само е единственото тълкуване в съответствие с целите на същия регламент, но и е в съзвучие с буквата на разпоредбата.

49. Всъщност, макар да е вярно, че член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 се позовава на положението на починалото лице, за да укаже как да се приложи правото, определено съгласно член 78 от същия регламент, се налага обаче изводът, че в член 79, параграф 1 буква а), в който се съдържа препращането към предвидения в член 72 принцип на сумиране, изобщо не се съдържа позоваване на положението на починалото лице. Тази разпоредба не дава никакво основание да се приеме, че законодателят на Съюза е искал да ограничи приложението на принципа на сумиране само до починалото лице, изключвайки по този начин преживелия родител, заето лице, в случаите когато националната правна уредба предвижда възможност да се вземат под внимание завършените от последния осигурителни периоди като основание на молбата му за обезщетения за сираци.

50. В това отношение следва също да се отбележи, че принципът на кумулиране на периодите на осигуряване, на пребиваване или на заетост е прогласен директно в Договора за функционирането на ЕС, и по-специално в член 48, буква а) от него, и е приведен в изпълнение в различни разпоредби на Регламент № 1408/71, сред които е и член 72²⁰. Съдът вече е постановил, че става въпрос за един от основните принципи на координиране на равнището на Съюза на схемите за социална сигурност на държавите членки, имащ за цел именно да гарантира, в съответствие с общите цели на Регламент № 1408/71, че упражняването на предоставеното от Договора за функционирането на ЕС право на свободно движение не води до лишаване на работник от социалноосигурителни предимства, за които той би могъл да претендира, ако беше придобил целия си стаж в една-единствена държава членка, което би могло да възпре работник от Съюза да упражни правото си на свободно движение и при това положение би представлявало пречка пред тази свобода²¹.

19 — Вж. точка 56 от заключението ми по дело Von Chamier-Glisczinski (посочено в бележка под линия 13).

20 — Принципът на сумиране е приведен в изпълнение с Регламент № 1408/71, например в членове 18, 38, 45, 64 и 67. В новия Регламент № 883/2004 (посочен в бележка под линия 3 по-горе), той е признат в разпоредба от общ характер (член 6).

21 — Вж. по аналогия Решение по дело Tomaszewska (посочено в бележка под линия 8 по-горе), точка 30, както и Решение от 26 октомври 1995 г. по дело Moscato (C-481/93, Recueil, стр. I-3525, точка 28) и Решение по дело Salgado Alonso (посочено в бележка под линия 9 по-горе), точка 29.

51. Следователно в светлината на всички тези съображения считам, че член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 не може да се тълкува като допускащ прилагането на правилата за приравняването на осигурителни периоди, периоди на трудова и на самостоятелна трудова заетост, предвидени в член 72 от Регламент № 1408/71, само по отношение на починалия родител. Националните органи следователно не могат да се позоват на този член, за да изключат отчитането, в съответствие с националната им правна уредба, на завършените осигурителни периоди от преживелия родител, който е работил в друга държава на Съюза и който, ако са налице предпоставките за това, ще може да се възползва от правилата за приравняване на осигурителни периоди, периоди на трудова и самостоятелна трудова заетост, предвидени в член 72 от Регламент № 1408/71. При това положение следователно член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 не може да наруши принципите на равно третиране и недопускане на дискриминация.

52. Във връзка с прилагането на принципа на сумиране накрая следва да се анализира и изтъкнатият от белгийското правителство и обсъждан в съдебното заседание довод, че дейността, упражнявана в друга държава — членка на Съюза, от преживелия родител, заето лице, можела да се вземе под внимание само за допълване на вече осъществен в Белгия осигурителен период, период на трудова или самостоятелна трудова заетост, така че във всеки случай положението на г-жа Dumont de Chassart, която през годината, предхождаща смъртта на съпруга ѝ, е работила изключително във Франция, не можело да бъде взето под внимание за целите на сумирането, предвидено в член 72 от Регламент № 1408/71²².

53. В това отношение не мога да не отбележа, че Съдът наскоро имаше възможност да уточни, че не може да се възприеме тълкуването на понятието „сумиране“ по член 72 от Регламент № 1408/71, според което понятието предполага наличието на поне два периода на трудова заетост в различни държави членки. Поради това държавата членка на институцията, която е компетентна да предостави семейно обезщетение, няма право да изисква период на заетост на своя територия, изключвайки възможността да се предостави право на социалноосигурително обезщетение, като се вземе предвид само периодът, прослужен на територията на друга държава членка²³.

54. Всъщност Съдът е подчертал, че текстът на член 72 от Регламент № 1408/71 изисква при сумирането „завършените осигурителни периоди или периоди на трудова или самостоятелна трудова заетост във всяка друга държава членка“ да се вземат предвид като завършени съгласно законодателството на компетентната институция.

55. Действително в съответствие с посочените в предходните точки 29 и 31 цели Регламент № 1408/71 създава условия, за да осигури на работниците мигранти и на лицата на тяхна издръжка сумиране на „всички периоди“, които се зачитат по съответните национални законодателства, за придобиване и запазване на правото на обезщетение и за изчисляване на размера му.

22 — В подкрепа на своя довод белгийското правителство се позовава и на член 15, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 година относно определяне на реда за прилагане на Регламент № 1408/71 в изменената и актуализирана редакция, въведена с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35), изменен с Регламент № 101/2008 на Комисията от 4 февруари 2008 г. (ОВ L 31, стр. 15). Този член, включен в дял IV, глава I от Регламент № 574/72, озаглавена „Общи правила за сумирането на периоди“, доказвал според белгийското правителство подкрепената от последното позиция, тъй като в него се посочва „добавянето“ на завършените осигурителни периоди или периоди на пребиваване съгласно законодателството на всяка друга държава членка за „допълване“ на осигурителните периоди. Налага се обаче изводът, че не е възможно позоваване на този член в подкрепа на довода на белгийското правителство. Всъщност от параграф 1 от този член ясно личи, че той се прилага за някои разпоредби от Регламент № 1408/71, по-конкретно за разпоредбите относно обезщетенията за болест и майчинство, за инвалидност, за старост и смърт (пенсии), както и относно помощите при смърт или безработица, но не и за правилата относно семейните обезщетения. Всъщност сред изрично споменатите в този член правила не се включват правилата относно семейните обезщетения, и по-конкретно не се съдържа каквото и да било позоваване нито на член 72, нито на член 79 от Регламент № 1408/71.

23 — Вж. Решение от 15 декември 2011 г. по дело Bergström (C-257/10, Сборник, стр. I-13227, точки 39—44, по-конкретно точки 39 и 40)

56. Вследствие на това, когато преценява дали да предостави семейно обезщетение, компетентната институция на държава членка — в случая Белгия — не може да изисква, освен период на заетост или дейност, завършен в друга държава, в случая Франция, и завършване на осигурителен период на нейна територия.

57. Противно на защитаваната в съдебното заседание теза на белгийското правителство, тълкуването на Съда на понятието „сумиране“ в Решение по дело Bergström²⁴ не може да бъде оспорено нито от точка 43 в Решение по дело Perez Garcia²⁵, от което по никакъв начин не следва, че за прилагането на член 72 от Регламент № 1408/71 е необходимо периодът на заетост да е прослужен на територията на държавата, на която е възложено предоставянето на семейното обезщетение, нито от Решение по дело Соопан и Решение по дело Vigier²⁶, които по никакъв начин не се отнасят до предоставянето на семейни обезщетения.

58. Впрочем, на последно място, следва да се отбележи още, че решението, позволяващо прилагането на предвидения в член 72 от Регламент № 1408/71 принцип на сумиране и по отношение на преживелия родител, е в съответствие с избора, направен от Белгия да прилага този принцип тъкмо в случаите на семейни обезщетения. Този избор е изрично закрепен в буква А, точка 7 от приложение VI към Регламент № 1408/71, озаглавено „Особен ред за прилагане на законодателството на някои държави членки“²⁷.

V – Заключение

59. С оглед на предходните съображения предлагам на постановения от Tribunal du travail de Bruxelles преюдициален въпрос да се отговори, както следва:

„Член 79, параграф 1 от Регламент № 1408/71 не нарушава принципите на равенство и недопускане на дискриминация, доколкото при обстоятелства като разглежданите в главното производство този член не може да се тълкува в смисъл, че правилата за приравняването на осигурителни периоди, периоди на трудова и самостоятелна трудова заетост, предвидени в член 72 от Регламент № 1408/71, следва да се прилагат, като се вземат под внимание само осигурителните периоди, завършени от починалия родител, заето лице, изключвайки следователно възможността да се вземат под внимание периодите, завършени от преживелия родител, който е работил в друга държава от Европейския съюз, в случай че релевантната национална правна уредба предвижда възможността да се вземат под внимание и завършените от последния осигурителни периоди като основание на молбата за обезщетения за сираци“.

24 — Посочено по-горе в бележка под линия 23.

25 — Посочено по-горе в бележка под линия 4.

26 — Решение от 24 април 1980 г. по дело Соопан (110/79, Recueil, стр. 1445) и Решение от 27 януари 1981 г. по дело Vigier (70/80, Recueil, стр. 229).

27 — Всъщност от тази точка ясно личи, че „[с]ъгласно член 72 и член 79, параграф 1, буква а) от Регламента завършените периоди на трудова заетост и/или осигурителни периоди съгласно законодателството на друга държава членка се вземат под внимание, когато правото на обезщетение съгласно белгийското законодателство зависи от условието за определен предходен период да са изпълнени условията за придобиване на право на семейни помощи в рамките на схемата за заети лица“.